

Inserati se sprejemajo in velja  
tristopna vrata:

8 kr., če se tiska 1krat,  
12 " " " " 2 "  
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se  
ena primerno smanjša.

#### Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana  
pisma se ne sprejemajo

Naročnino prejema opraviščno  
administracija in ekspedicijska na  
Starem trgu št. 16.

# SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. 40 kr.  
za pol leta . . . 5 " 20 "  
za četrto leta . . . 2 " 10 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.  
za pol leta . . . 4 " 20 "  
za četrto leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan  
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu karna  
št. 190.

Izhaja potrikrat na teden in sicer  
v torek, četrtek in soboto.

## Moravski in ogerski Slovaki.

Slovaki so nekako v sredi med Slovani, pa se jim tudi tako godi, da se v njih osodi kaže občna slovanska. Med njimi so jako bistro glavice. O njih se nahaja sedaj skoro po vseh českih listih pr. Čech, Našinec itd. govor dr. Silenega pri shodu brnenskega političnega društva v Podivinu dne 4. novembra, kateri je znamenit tudi nam zapadnim Slovencem in se glasi: „V karpatskih krajinah živi čez dva milijona Slovakov, s katerimi sestavljamo mi sedemmilijonni narod, število, katero nam mora pridobiti med svetom vpliv. Ni dvoma o tem, da je stanje moravskih Slovakov v gmotnem in duševnem oziru bolje nego stanje ogerskih Slovakov. Če smo sinovi jednega naroda, se moramo vprašati, zakaj se nam razméno bolje godi nego ogerskim Slovakom. Deloma je to krivda ogerskih Slovakov samih, ali najbolj je to krivda madjarskega plemena. Slovaki so bili z nami le kratko dobo v ožji politični zvezi, bilo je to za časa velikomoravske države, za časa kralja Svatopluka, čegar država je obsegala vsa plemena českega naroda. Ta zveza je zginila že v predavnej dobi, že je čez deset stoletij, kar smo se v političnem in državopravnem oziru razšli.

Ogerski Slovaki so zgubili že pred mnogo stoletji svojo politično samostalnost in prišli v področje madjarskega naroda, kateri pa ni bil toliko praveden, da bi jim bil privoščil tiste pravice kakor sebi. Pri boljšem stanju Madjarov trpe Slovaki. Ukljub tej neprijazni osodi so se vendar Slovaki dolgo držali v dosti dobrih razmerah in gledali so, da bi imeli s českim narodom, ko so bili od njega politično ločeni, stalne duševne zveze, da bi ostali del tega naroda. A v tem oziru so se hoteli vsta-

noviti kakor poseben narod, kateri bi ne imel s Čehi vzajemnega spisovnega jezika, ampak pisal v svojem narečju in povzdignil svoje narečje v spisovni ali književni jezik. Se vé, da se ne smé dvomiti o tem, da so imeli slovaški rodoljubi, kateri so se potegovali za to pre-méno, najplemeniteje namere. Mislili so, da se bo ljudstvo bolj poprijelo pisemstva, da bo pridneje čitalo in se omikovalo, če se bo pisalo v njegovem jeziku. Tudi so menili, da odzvamó s tem Madjarom pretvezo za trditve, kakor bi silili na ven, ko prerušíjo svojo zvezo z literaturo, katera ima svoje težišče zunaj Oggerskega.

Zmotili so se pa v obojem. Pozabili so, da se spisovni jezik s še bolj premišljeno so-stavljeno slovnico umetno vstvariti ne da, zato ker je delo zgodovinskega razvoja. Če se ima ljudsko narečje povzdigniti v spisovni jezik, ni vzroka, zakaj bi se dajala jednemu narečju prednost pred drugim in tako je nastala v literarni delavnosti na Slovaškem prava zmeš-njava. Vsak pisatelj si je delal spisovni jezik po svoji volji. Tako se je pokazalo, da na-jednoč ni bilo mogoče pisati bukev, kakoršnih je bilo treba za ljudsko poučevanje. Za to niso zadostovale moči onih neštevilnih slovaških rodoljubov, kateri so se darovali pisem-stvu. Z združenimi močmi se doseže vselej več nego z razdrobljenimi in Slovaki so se s svojim ločenjem sami osamotili in storili nam nemogoče, da bi jih tako podpirali, kakor de-lamo to med seboj.

S svojim ločenjem tudi niso dosegli Slo-vaki svojega namena z ozirom na Madjare. Ti so vedno iskali v vsacem slovaškem pri-zadevanju izdaje proti ogerski državi in niso jih prenehali stiskovati z vsemi mogočimi

sredstvi. Slovaki so osameli in zato zgubili podporo, katero bi jim bila dajala duševna in literarna zveza s českim narodom, katero so prerušili. Slovaki so se sicer opirali na svoje duševno in gmotno povečanje, ali Madjari so jim šole zaprli ali pa pomadjarili in jim od-vzeli vse, česar bi jim bilo treba pri vspešnem napredovanju. Prišlo je že tako daleč, da je tudi v slovaške vaške šole uvedena madjar-ščina. Namen temu je, da bi slovaška mladež manj napredovala in postala tako manj zmožna za odpor proti prizadevanju pomadjarjenja slo-vaškega naroda in ta namera se je že toliko posrečila, da so Slovaki duševno in gmotno v slabem stanju. Vstanovili so si „Matico slo-vensko“, da bi izdajala knjige in tako dopol-njevala, kar je bilo v šoli vsled pomadjarovalnih prizadevanj nemogoče. Imeli so za svojo matico veliko hišo, katera je bila središče njihovega literarnega gibanja. Pa to je bilo Madjarom trn v peti. Z grdimi pretvezami je bilo zavedeno preiskovanje zarad „panslavi-stičnih spletk“ in akoravno ni bilo nikakoršnih dokazov, so vendar zaprli matico in pobrali za njo zložene novce. Če se spomnimo na pri-zadevanja ogerskih Slovakov, kako so bili zmirom marljivi, moramo zares obžalovati, da biva podkopavana ta nevtrudljiva delavnost, katero bi povsod drugod odlikovali.

Pri taci razmerah ni čudno, da ogerskega Slovaka oderuštvo in posebno pogubno žganje zmirom bolj tare nego njegovega soplemen-nika na Moravskem. Naše ljudstvo ima več odkritosrčnih svetovalcev krog sebe; naše ljud-stvo ima boljšo šolsko omiko in zagadelj kmalu v gane, od kod mu grozi nevarnost. Slo-vaško ljudstvo na Oggerskem je večinoma ubo-žano in si ne more pomagati. Vpraša se, kaj

## Jakob Schell pl. Schellenburg in njegove vstanove.

(Dalje.)

Začetkoma leta 1715 je Schellenburg ne-varno zbolel; napravil je oporoko, v kateri je volil za grob v nunski cerkvi 3000 gl. in po-seben beneficijum letnih 400 gl., da bi se opravljale zanj svete maše v ti cerkvi. A blagi vstanovitelj ni dočakal dozidanja cerkve, bo-lezen bila je smrtna. 17. dan ga je umorila. 2. februarja 1715. Dne 3. febr. bil je pogreb, kterege so se vdeležile vse bratovščine ljub-ljanske, katerih vseh ud je bil, duhovščina s stolnim kapiteljnom, vsi menihi z gorečimi svečami. Prenesli so truplo v kapelo nunsko, kjer je ostalo čez noč. Drug dan bilo je po-kopano v grob na desni strani oltarja. Vsa ka-pela bila je črno prevlečena; pred velikim oltarjem katafalk, pri katerem je gorelo 300 sveč; tri dni trpele so slovesnosti; od 5—11 zjutraj vedno so se brale maše, katerih je bil rajni 4000 naročil. Vse tri dni delila sta dva duhovna miloščino.

Tako je umrl blagi mož. Svoje zadnje ure je še zaznamoval z neštevilnimi dobrotami. Za uršulinsko cerkev je volil tri zvonove, oltarno podobo sv. Avguština, pet mašnih bukev, sre-berno svetilnico, pozlačen kelih, lepo mon-štranco in mašno opravo. Za maše pri nunah odločil je 2413 gl.; za zidanje cerkve 10 let po 1000 gl.; za grob 3000 gl.; za semenišče pri jezuitih k prejšnjim 21000 gl. še 5000; ljubljanskim frančiškanom 6000, kamoliškim 2000; za Elizabetinarice, če bi prišle v Ljub-ljano, hišo, vrt in 25000 gl.; za reveže 500; svojemu bratu Tomažu še 25000, za vstanovo maš v Sterzingu, in še mnogo drugih vstanov.

Zdaj še nekaj besedi o nadaljnjem zidani nunske cerkve! L. 1718 položen je bil temeljni kamen; l. 1720 bil je dovršen temelj in desna stran poslepja; 1722 bilo je glavno zidovje končano; l. 1725 pa je bila cerkev po večem dodelana; blagoslovljena pa v oktobru 1726.

Še tisto leto v grudnu je bilo preneseno truplo vstanovitelja vpričo njegove vdove, nje-nih dveh bratov in dveh sestrá in več duhov-nov v novo izdelan grob nunske cerkve. Od-

prli so trugo, v kateri je truplo počivalo že nad 10 let. Bilo je že segnjito, a desna roka ostala je cela in dala se še pregibati. Vsi so spoznali v tem posebno znamenje božje, ki je hotel s tem skazati, kako prijetne da so mu bile dobrote, ktere je delila ta roka.

V cerkvi je manjkalo še velicega oltarja; zato se je ponudila gospa Schellenburgova ga napraviti. Zato je dala 6000 gl.; darovala je tudi lepo opravo iz rudečega atlasa z zlatim obšitkom. Oltar je bil dokončan že po smrti Schellenburgove žene l. 1747; stal je v vsem 11136 gl., vsa cerkev pa čez 93000 gl.; leta 1748 bila je posvečena od tedanjega škofa grofa Attemsja.

Vdova Schellenburgova se je, kakor njen mož, odlikovala z veliko dobrotljivostjo; tako je poslala prečisti Devici na sveti gori pri Gorici dve sreberni kroni z bogatimi biseri in zraven še 25 dragocenih oblek za podobo Ma-rjino in Jezusovo.

26. junija 1732 je dohitela smrt tudi blago ženo. Dolgo niso našli oporoke, ki je bila spravljena v cesarskem arhivu na Dunaju.



moremo mi zanj storiti. Sicer smo od njega politično odločeni, ali zato mu vendar moremo po svojih razmerah, katere, ako tudi niso čisto prijazne, so vendar bolje nego razmere ogerskih Slovakov, v mnogem oziru pripomoči. Ogerski Slovaki iščejo po prirojenem načinu pomoči pri nas. Ko so bile zaradi prostih pretevez zaprte njihove srednje šole, katere so sami vzdrževali, se je pobiralo na Češkem in Moravskem za ustanovljenje novih privatnih srednjih šol, v katerih bi se mogli Slovaki izobraževati v maternem jeziku. Ali madjarska vlada ni dovolila ustanovljenja šol in nabrani novci so se obrnili v blagajno ali v fond, iz katerega se podpira znatno število ubožnih slovaških dijakov v Prerovu in v Pragi.

Madjarski pritisk je prepričal ogerske Slovake, da je zanje lepša bodočnost le pomoča v ožji duševni zvezi z ostalim českim narodom. Pretresovalo se je vprašanje, se imajo li Slovaki vrniti k jedinstvu spisovnega jezika in povedalo se je, kakor tudi drugače ni mogoče, da je obnovljenje jedinstva koristno za celi narod kakor tudi za ogerske Slovake. Na tej poti so se napravili že dejanski koraki in zdaj spet prihajajo po dolgih letih iz Slovaškega spisi v vzajemnem spisovnem jeziku. Tako je imel madjarski pritisk vsaj ta blagodarni včinek, da je pripomogel k obnovljenju spisovne jedinstva celega naroda.

V naših poslancih imajo gotovo Slovaki zmirom zaščito ali branbo. Oni morejo na odločujočih krajih povedati, kako se Slovaki stiskajo, oni morejo zavračati lažnjive trditve o njih. Že sama zavest, da se v obče kdo zanje briga, mora biti zanje tolažilna. Če si hočejo Slovaki zagotoviti duševni in telesni blagor, morajo stanoviti ostati na cesti, katero so nastopili, morajo skrbeti, da pridejo s českim narodom v ožjo zvezo. Naloga moravskih Slovakov je, da bi bili posredniki pri tem prizadevanju. Jaz mislim, da bi bilo primerno, ko bi se ustanovilo v Ogorskem Građišči politično društvo, čegar posebni namen bi bil, da bi vresničevalo in vzdrževalo vzajemnost med moravskimi in ogerskimi Slovaki in s tem napolnilo prekop, kateri se je postavil med česki narod in njegovo vetez ali odrasliko na Ogorskem.

## Josip Juraj Strossmayer.

Ne more se tajiti, da je nedostojnemu ali premajhnemu številu duhovskemu dokaj kriv tudi duh časa in smer javnega in domačega odgojevanja. Nastaja torej vprašanje jako važno:

Gospa Schellenburgova je bila pokopana v nunski cerkvi poleg svojega moža. Med slovesnostmi po njenem pogrebu došlo je naznanilo z Dunaja, da je v oporoki ko dedič imenovana njena sestra, nuna v Ljubljani in sploh nunski samostan. Cesar je bil že poprej potrdil oporoko, ker njemu je bila poslala tudi 100000 za pobožne vstanove.

Grobni napis blazega Schellenburga in njegove žene v nunski cerkvi se glasi:

Hic jacet  
D. Jac. de Schellenburg  
nob. Carn. patr.,  
qui obiit an. 1715 die 7. men. Feb.  
et  
Catharina ejus conjux  
quae fatis cessit an. 1732 die 26. men. Jun.  
Fundatores  
monast. societ. S. Ursulae  
Religione, pietate, nobilitate clari,  
quorum fit in pace memoria.  
(Konec sledi.)

a) kako bi se temu pomanjkanju duhovskemu prišlo v okoliš, in b) kako bi se mladež, ki se duhovskemu poklicu posvečuje, tako odhranjevala, da bi skozi in skozi dostojna bila svojemu zvanju po učenosti in tudi po izvrstnosti.

Jedno in drugo je vrlo važno ne samo za cerkev, nego tudi za ves narod; kajti vsak narod ima žeteti, da so mu duhovni učeni, zgovorni pa krepstni. Duhoven zastopa v narodu najsvetejšo in najvažnejšo stvar; in ako človeku od veselja srce igra, kadar čita krasne govore Cicerona, s katerimi proti grabeljivemu in zanikarnemu Veresu brani Sikulce (Sicilijance), brani zapuščeno sirotinjo; kadar čita divne govore Beriera, s katerimi brani pravico ljudsko proti krivičnikom in mogočnikom vsake vrste: kdo se ne bi od srca radoval o učenem in zgovornem duhovniku, kadar brani ono večno pravico in resnico, na kateri se osnóvava vsaka pravica in resnica tega sveta, in brez ktere je ni nikomur, vzlasti pa sirotam in zapuščenim ne — pravice? Obe gornji prašnji ste torej enako znameniti. Jaz čem vendar najprej svoje mnenje povedati gledé družega, in potem tudi gledé prvega prašanja.

Da se duhovski kandidati pri nas tako odhranjujejo, da so svoji nalogi po vse spretni, potrebno je po mojem mnenju, da se bogoslovija za vse naše mladiče vsredotoči v Zagrebu. Naj dotična biskupa v Senju in Djačkovu počneta kar koli, nikdar se pri njih popolno in tako izvrstno bogoslovje učiti ne more, da danes zadostuje svojemu namenu, kakor je to mogoče na bogoslovnem učilišču (fakultetu) v Zagrebu. Danes se na svetinje svete vere z vseh strani ljeto udarja. Svečenišče je odvetnik božje istine; da pa temu svojemu zvanju do cela zadovolji, ni mu dostno kakoršna si bodi znanje božjega nauka; on mora biti skozi in skozi učen človek, da vspešno odbija udarce proti sveti veri namérjane. V pojmu vseučilišča leži, da se na njem znanosti bolj temeljito in obširno predavajo.

Naš narod je stvoril vseučilišče z velikimi in vsake hvale vrednimi žrtvami, stvoril ga je za to, da se cel narod naš z njim okoristi. Kakor sedaj stoji naš bogoslovni fakultet z ozirom na njegove slušatelje, on se malo ali celo nič ne razlikuje od prejšnjega licealnega. Današnji bogoslovni fakultet je na korist samo nadškofiji zagrebski, in vendar je narod dotiral ta fakultet ne samo za zagrebsko nadbiskupijo, ampak za vso deželo. Vsa dežela pak bode se z njim le tedaj okoristila, ako se mladež duhovna v njem stéka iz vse Hrvatske. In sami profesorji mislim bodo se bolj zavéдали, da so profesorji vseučiliški, kadar bodo pred seboj imeli mladež duhovno vse dežele in ne samo ene škofije. V Zagrebu bilo bi večje spodbujevanje k vzajemnemu skušanju, in to bi napredku mnogo služilo. V Zagrebu se nahajajo obilnejša sredstva za vsakovrstne studije. Koristno bi bilo i to, da se mladež duhovna cele dežele bliže spozná, v razmero tesnejšega bratinstva stopi, dokler živi v enem ter istem svetem poklicu, služi eni ter isti svrhi. V Zagrebu je ognjišče vseh narodnih teženj, koje tudi treba duhovni mladeži nekoliko bliže poznavati. Jaz nisem za to, da se naša mladež cerkvena osami, od ostalega naroda skozi in skozi odloči. Samo za redovnike je samostan. Mi svetovni duhovni med svetom živimo; imamo torej svet z vsake strani spoznavati. Nerazumno je jadicovati nad splošno pokvarjenostjo; naše jadicovanje ima biti marljivo delovanje. Mi smo

po svojem poklicu Samarijani, kojim je v ljubezni in ponižnosti pred ranjenci poklekniti ter rane njihove z oljem in vinom izpirati. Te rane, ktere nam je ozdravljati, imamo mi prvi poznavati. Občenje mladeži naše z ostalo posvetno mladino — *salvis nonnullis cautelis* — po tem takem ni pogubno, marveč je koristno. Madjari so v Pešti osnovali generalno semenišče, da mladež vse dežele korist vživa iz vseučilišča; celo na Dunaju imajo Madjari še svoj zavod, da se mladeži duhovna prilika ponuja, tudi na Dunajskem vseučilišču bogoslovije ali teologije se učiti. I mi smo imeli v Beču svoj poseben cerkveni zavod, ali nam je žalibože propal, ter o njem sedaj ni ne sledú ne glasú. Jaz dvomim, da li se za dotično vstanovo še kaj vé, kakor se nič več ne vé o hrvaški zadušbini ali pobožni vstanovi v Bologni in v Lorettu; in mnogi se povprašujejo i danes, ne bo li po neskrbnosti in vnemarnosti naši s časom pošel sled tudi posebni zadušbini naši verozakonski in školski? Čas bi bil, da se gledé tega že enkrat kaj gotovega odloči in poskusi. Tudi cerkvena oblast imela bi i pravico i dolžnost o tem se potruditi. Nameri, da se bogoslovje v Zagrebu vsredotoči (skupi kakor v središču), vlada gotovo ne bode protivna. O prevzvišenem g. banu vémo določno, da jo odobrava in da jo hoče tedaj tudi podpirati. Sme se reči, da bode ves narod nameravo našo, da nam duhovstvo bode bolj učeno, marljivo in krepstno, z velikim odobrenjem spremljal, kajti narod živo čuti, da je taka duhovščina velik in neprecenljiv dar božji.

Še na eno je treba ozirati se gledé tega. Italija je odpravila na vseučiliščih svojih bogoslovni fakultet. To je prava nespamet. S tem odkrhnjenjem zadira se v bitnost vseučilišča, ktero brez teologije jenja biti „universitas studiorum.“ Ako se razlog temu odtod zajema, da je bogoslovje pozitivna, razodeta reč, tedaj bi iz istega razloga samega uma vsa povéstna ali historična, filologiška in naravoslovna učenja na vseučiliščih nehati morala, ker se tudi ona razvijajo na temelju popolnoma pozitivnem. Ali govoreč strogo kaj je, kar se ne osnovava na predaji (tradiciji), na delu in dedini prešlih vekov? Nismo se véčraj zbudili k umnemu in duševnemu življenju. Kdor želi napredovati v filozofiji, v juridiških in političnih znanostih, ne sme ničesar mimo puščati, kar je iznašel um človeški od Platona, Aristotela in Cicerona, od sv. Avgústina, Tomaža Akvinskoga, od Leibnica in Paškala itd. tje do najnovejših učenjakov na tem polju. Najmanj se pa sme prezirati oni čudni blišč, ki ga je tudi v te oddelke znanja človeškega prinesla svetlost uma večnega. Na kaj slabih nogah bi stali, ko bi se naenkrat vse vrglo v pozabljenje, kar so prejšnji vekovi iznašli v tem obziru. Italija v svojem posebnem položaju, izključivši bogoslovje iz svojega vseučilišča, storila se je krivo dvojne nespametnosti; kajti če kateri narod ima vzrok sprijazniti in soznaniti se z bogoslovjem in s cerkvenim pravom, ima to gotovo narod talijanski. Takošnja je vendar vselej osoda modrosti ljudske. Kadar se prevzame in loči od večne modrosti, postane sama sebi v pogubo. Tudi pri nas, ako se dobro spominjam, pokazale so se enake težnje (tendence). Jaz se nadjam, da bode narod naš take nezrele in brezumné težnje celo odločno in za vedno odbil od sebe. Odkritosrčno mi je vendar reči, da bi naš narod v slučaju, ako bi pri nas bogoslovni fakultet takošen ostal kakoršen je sedaj, imel vsaj nekakov razlog, njemu se na vseučilišču svojem upreti, ker je tudi ta fakultet



kakor i vsi drugi po naravni svoji določitvi namenjen vsemu narodu; v sedanjem položaju pak služi on samo nadbiskupiji zagrebski. Moglo bi se torej z nekim pravom reči: Kedar si ostale škofije nočejo na korist obračati tega fakulteta, zakaj da ves narod hrani in vzdržuje vstav, kateri služi samo enemu delu? (Dalje sledi.)

## Z bojišča.

Kakor Plevno, tako oklepajo Rusi Erzerum, čedalje ožji postaja železni pas. Ob enem bombardirajo mesto. Zopet se poroča od tod o neki zmagi, v kateri so Rusi pridobili nekaj kanon in vjeli več Turkov. Muktar paša pa ne neha poročati v Carigrad, kako da tepe Ruse. — V okraji erzerumskem so Rusi že vpeljali rusko vladno, general Šelkovnikov je načelnik z vojaško oblastjo.

Pri Plevni gre h koncu. Čeravno ni še novjših poročil, se vendar mora misliti, da se je že toliko bombardirana in izstradana trdnjava ali podala, ali pa je Osman-paša poskusil zadnjo srečo: prodreti kje ruske rajde, kar je pa jako težko, če ne popolnoma nemogoče.

Lastnosti turškega vojaka opisuje „Tifliskij Věstnik“ tako-le: „Potrpežljivost njegova je zares volovska. To njegovo lastnost vpotrebjujejo načelniki dostikrat nedvomljivo zato, da bi zmanjšali druge njegove lastnosti. Tako vidimo n. pr. da je neprijateljska vojska že več nego dva mesca razpoložena na golem kamnitnem prostranstvu pri pomanjkanju vode, hrane in kurjave. Nokateri oddelki so 8 vrst od vode oddaljeni; gradivo za kurjavo morajo voziti iz Dijadina ali Bajazeta — ta daljava znaša celih 60 vrst. Od kod Turki brano dobivajo, je čisto nerazumljivo; dobiti same slame na polji, katero so Armenci že davno zapustili, je bilo morebiti poprej še mogoče, ali sedaj je že tudi slame zmanjkalo. Pripravljanje tudi ni manj težavno. Znano nam je, kako so turški vojaki na armenskem polji pšenico želi, mlatili in si tako kruh pripravljali. Pristavimo pa k temu še ne prejete tirjatve, načelniški despotizem in vedno težavno delo, potem se da nekoliko razumeti potrpežljivost turškega vojaka. Evo po čemu niso turškim glavnim načelnikom nobene pozicije neugodne razun ravnih krajinosti. Čim strmeje in bolj skalnate so gore, čim manj nepristopna je krajnost krog in krog, tem vgodneje so pozicije. Ne cest, ne vode, ne kuriva, ne hrane jim ni treba, ali cmoki pa morajo biti, vse drugo je odveč. Turki ne poznajo naših evropskih vožnih sredstev; njim prenašajo osli, velblodi, voli, krave, bivoli, konji; samo koštrunov in kozlov še nismo videli pri tem opravilu. Zategadel dobí neprijatelj kmalu dosti sredstev za privaževanje vode in družega.“

Osman-paša, poveljnik vojske v Plevni, je rodom Turek. Prvo obrazovanje je on prejel v neki vadnici carigradski.

Njegov brat, Hussejn-effendi, bivši učitelj arabskega jezika na tej šoli, pokliče Osmana iz Tokata v Carigrad, da ga vzame pod svoje pokroviteljstvo in vodstvo. Nato stopi Osman v vojno šolo in dokonča z izvrstnim vspehom poduk. Za časa krimske vojske popusti redno armado in pokličejo ga z nekaterimi njegovimi šolskimi tovariši k generalnemu štabu v Šumlo.

Njegova neustrašljivost in hladnokrvje mu kmalu pripravite častno mesto kapitansko. Na čelu bataljona turške telesne straže gre pomirit vstajo na otoku Kreti in se vrne kot polkovnik v Carigrad. Črez nemnogo časa je prestavljen med divizijske generale.

Ob času vojne s Srbi mu je bilo izročeno glavno načelnništvo nad vidinsko divizijo. Ker je posebno umel devati v red v bojih pri Zajčarju, mu je sultan poklonil čast feldmaršala.

Kakor zdaj on vodi brambo Plevne in kakor se je, kolikor se je dalo hrabro upiral vsem ruskim napadom, se kaže očitno njegova vojaška zmožnost. Trdè, da je bil on nedavno v nekeji bitvi ranjen v roko.

## Politični pregled.

### Avstrijske dežele.

V Ljubljani, 16. novembra.

V državnem zboru je na vrsti zdaj generalna debata o bankini predlogi. Oglasilo se je 18 govornikov zoper, 18 pa za predlogo. Med prvimi je tudi dr. Vošnjak, med zadnjimi pa — dr. Schaffer. V zadnji seji je jako ostro govoril Kellersperg proti ministerstvu in predlogi. Ustavoverci so osupnjeni zaradi tega govora tako odličnega moža, kakor je Kellersperg.

Politični krogi dunajski so nekoliko preplašeni po zadnjem govoru angleškega ministra, v katerem je rekel, da Rusija ima v sedanjih vojski sebične namene. Boje se namreč zveze zoper Avstrijo, Rusijo in Laško, katere nasledek bi bila vojska. Bo menda pač prazen strah.

O madjarski zvezi zoper Ruse in Rumunce je zopet nekaj prišlo v javnost in sicer po neki osebi, ki je bila od kraja do konca pri tej reči. Namen je bil ta, da so hoteli najprej železnični most čez Sereto pri Akadu in Takuču razdžati, in ker je to le 5 do 6 milj od doline Pulna, bi se bilo dalo izpeljati v enem dnevu. Dalje bi bili imeli braniti, da bi se zveza ne bila zopet sklenila; po tem bi se bil dal tudi del ruske vojske razcepiti in Turki bi bili dobili duška, če tudi le za malo časa. Razprostrli bi se bili med Okavo in Fokšanijem, in ker so bile v teh krajih rumunske posadke, bilo bi tu zadosti 3000 mož. Toliko jih je bilo neki tudi res že pripravljenih. Javno niso sicer nabirali ljudi, ali ko je bilo vse že zagotovljeno, vse pripravljeno, česar je bilo treba, so se tajno nabirali, čez štirinajst dni je bilo že 3500 ljudi pripravljenih. Načrta ni naredil noben vojaški strokovnjak (če je res), ampak se je rodil v glavah ljudi, ki kraje in prebivalce dobro poznajo. Tudi orožje so si sami naročili. Dopisnik trdi celó, da veliko ljudi, ki so obljubili pristopiti, še vedilo ni, kaj se namerava, ko so jih prišli in zaprli. Osnovateli jim niso hoteli razodeti pravega namena zavoljo njihovih rodovinskih razmer. — Jasno je, da to pismo ki je objavljeno v madjarskem listu „P. Naplo“, ima le namen oprati zasačene in Klapka, da bi prej prišli iz sodnijskih klešč. Tako skušajo Madjari rešiti krive zaveznike, da bi jih sodnije za nedolžne spoznale. Sploh je ta reč tako potihnila, kakor da bi bila popolnem v vodo padla in je prav lična paralela k Miletičevi zadevi.

### Vnanje države.

Na Angleškem je Gladston rekel, da bi se bile homatije na jugu dale brez krvi vravnati, če bi se Angleška ne bila na pot postavila; on misli, da Rusija, če zmaga, ne bo preveč tirjala. Angleško pa svari, da naj se ne dá zaplesti v vojsko.

Rusija je prepovedala izvažanje žita v turške luke.

Turški sultan je v velikih skrbih za svoje življenje. Med prebivalstvom vse vre,

nihče ne misli na mir, le vlada in vredniki listov so dobili ukaz, pisati pomirljive članke, ker se je bati prekucij, ko Plevna in Erzerum padeta. Vojno ministerstvo je neki dalo ukaz, da se ima z novega nabrati 300.000 vojakov. Ali tak ukaz se prav lahko dá; izpeljati ga bo pa težje. — Po vseh turških deželah se pobira s silo grozno velik davek za vojsko, nekateri morajo prodati vse, kar imajo, da plačajo ta davek, ki se iztirjuje brez vsega usmiljenja posebno od kristjanov. Sultan bi že kaj rad sklenil mir z Rusijo brez pomoči drugih vlad, ali to ne bo šlo, ker Rusija nič ne misli še na-nj.

## Izvirni dopisi.

Iz Ljubljane, 15. nov. Že pred kakimi 5 leti pripoznavala se je važnost in potreba orgljarske šole za našo škofijo. Izrekli so se v slov. časnikih želje po njej in tudi obetala od več strani podpora v ta namen; a zgodilo se je, kakor že mnogokrat, n. pr. pri „Narodnem domu“, cerkvi sv. Jožefa i. t. d.; želja je ostala želja — nespolnjena. Ko se je letos ustanovila „Cecilijina družba“, je vzela med sredstev, da doseže svoj namen, namreč boljšati in gojiti pravo cerkveno glasbo, tudi vstanovo orgljarsko-pevske šole. Na odborov oklic k vstopu v to šolo oglasilo se je kmalu toliko učencev (20, med njimi 1 iz goriške nadškofije in 1 iz lavantinske škofije), da ni bilo mogoče o odlašati na poznejši čas, temuč jo pričeti že 2. oktobra s slovesno sv. mašo, katero je služil preč. gosp. prošt dr. A. Jarc kot predsednik „Cecil. družbe.“ Toda k šoli se ne potrebujejo le učenci, ampak tudi pripravniki, učitelji in denar za šolske potreščine. — Za prostor so skrbeli milostni gospod knezoškof Janez Krizostom s tem, da so blagovolili odločiti za šolo 2 sobi v Alojznici. Podučevanje v šolskih predmetih so prevzeli 4 gospodje in sicer: Glasbino teorijo, petje pa igranje na glasovir in orglje gosp. A. Foerster. Igranje na glasovir uči tudi č. g. o. Angelik Hribar; pisanje in latinsko branje č. g. prefekt A. Dolinar; liturgiko s posebnim ozirom na cerkveno glasbo č. g. J. Gnjezda. — Obligatnih učnih ur je na teden po 20. Drugi prosti čas od 5. zjutraj do 6. zvečer se vadijo učenci sami za-se na 2 glasovirih, katerih eden je lastnina orgljarske šole, drugi pa najet za toliko časa, da bodo učenci ledino prvega nauka in začetnih vaj nekoliko razorali ter zamogli poskusiti igrati na harmonium (katerega si je tudi že kupila orgelj. šola) in na orgljah, katere izdeluje g. Malahovski in jih bode postavil do novega leta, kakor upamo, sebi v čast in šoli v prid.

Kar se je storilo dosihmal za orglj. šolo, je bilo mogoče storiti le z denarjem „Cecilijine družbe.“ Da se pa plačajo orglje in vzdržuje šola v prihodnje, ne zadostuje njena matica. Zato se bode vresničil nasvet, kateri je bil stavljen pri občnem zboru „Cecil. družbe“ in kteremu ne pritrjujejo posamezni udje tega društva, ampak cele dekanije naše škofije, — nasvetu namreč, naj cerkve skrbé za ta nam toliko potrebni zavod. Memogredé pa izrekamo tudi še željo, naj bi oni gospodje, ki so pred leti blagodušno ponujali orglj. šoli lepe svote, ako se vstanovi, zdaj, ko jo že imamo, je ne pozabili. In drugo: naj bi pristopilo k „Cecilijini družbi“ vsaj še toliko duhovnikov kot udje (še boljše, kot vstanovniki) kolikor jih je dozda: kajti 210 od 650 je vendarle prepičlo število za našo škofijo, ktera slovi in se rada ponaša s tem, da ima veliko skrb in mnogo žrtvuje za povelicanje službe božje!



**Iz Novomesta, 15. novembra.** — Exempla trahunt. Po zgledu ljubljanske čitalnice namerava tudi novomeška čitalnica revnim dečkom in deklicam tukajšnih ljudskih šol s pomočjo milodarnih rok napraviti Miklavžev dan. V ta namen bode napravila 2. dne decembra besedo s tombolo. Iz čistega dohodka te veselice in iz prostih darov, katere bosta po mestu nabirala preč. kateheta obeh ljudskih šol, nakupilo se bo blaga za obleko. Več gospá pa je že tudi obljubilo, brezplačno izdelovati v njih stroko spadajoča dela. 16. dec. dopoldne pa bode slovesna razdelitev obleke pričujočim otrokom v čitalnični dvorani. Ta misel, katero je pred vsem g. podpredsednik čitalnice in katehet dekliške ljudske šole sprožil, vredna je res hvale in vsestranske podpore. Prav je, da se gimnazijci tako krepko podpirajo, kakor malo kje; ali na otroke ljudskih šol se je dozda prav malo ali nič oziralo. Naj bi tedaj slavno občinstvo to početje izdatno podpiralo, te vrstice pa omenjenima gospodoma žrtvovalno pot ogladile, potem se nam je nadjati 16. decembra ginljivih prizorov. \*) — r.

## Domače novice.

V Ljubljani 17. novembra.

(Občni zbor družbe kmetijske) bo v sredo 21. t. m. „Novice“ vabijo k temu zboru svoje ude še posebno s temi le besedami: „Po starodavni navadi je ta zbor zmirom ob sejmu sv. Ošpete in da je tudi duhovnim gospodom mogoče se vdeležiti zbora, je odločen na sredo tedna. Želeti je pa tudi, da bi obilo kmečkih gospodarjev, ki so udje družbe, prišlo v zbor in ker se stvari obravnavajo tudi v domačem jeziku, da bi katero vmes rekli, kako svojo skušnjo razodeli itd. V prihodnjem zboru pride med drugim tudi na vrsto predlog, naj bi se naredila postava, po kateri bi se smeli (se ve da proti plačilu) spuščati le taki junci, ki imajo od dotične komisije dovoljenje (licenco) blizo enako tako, kakor postava veléva pri žebcih. Treba je namreč resno misliti na zboljšanje naše domače govedoreje; v tem se pa že z domačo živino dá veliko doseči s tem, da se za pleme izbira najbolje blagó in enako z enako pari. Nadejati se smemo, da prihodnji občni zbor odobri gori navedeni predlog.“

## Vabilo na

naročbo časopisa Matice Slovenske.

Kdor želi ta list prejemati, naj se oglasi pri tajništvu Matičnem (z naročnino ali tudi samo z zagotovilom, da hoče list prejemati) zadnji čas do konca decembra t. l. Tudi gg. pisatelji, ki imajo ali hočejo pripraviti za ta časopis kak znanstven spis, naj bi blagovoljno gradiva poslali za-nj.

Iz pisarne „Matice slov.“

(O volitvah za trgovsko in obrtniško zbornico Kranjsko.) Razglas volitvene komisije trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani, kakor smo že povedali, naznanja, da bodo imeniki volilcev od 12. do vštetega 26. novembra 1877 na vглаševanje kacij ugovorov (reklamacij) javno razgrnjeni; in sicer: imeniki volilcev iz velike obrtnije in rudarije pri c. kr. okrajnih glavarstvih; imeniki volilcev kupčijskega odseka in pa vsih drugih obrtnikov, ki ne spadajo k nobenemu prejšnjih oddelkov pa pri c. k. davkarijah; imeniki vseh volilcev mesta Ljubljanskega pa pri mestnem magistratu. Nepotrebno se nam zdi, tu ponav-

\*) Slovenski listi naj blagovolijo to prošnjo priobčiti.

ljati, kdo in pa v katerem razredu ali oddelku ima pravico voliti, ker je vse to v omenjenem razglasu natanko razloženo, na katerega volilce opozorujemo. Temu le še pristavimo, naj vsak, kdor najmanj po 4 fl. 20 kr. pridobninskega davka (patenta) brez državnih povišnikov in drugih nakladov na leto od svojih obrtnij ali podvzetij plačuje, se na dotičnem mestu prepriča, ali je v dotičnem imeniku volilcev vpisan, kteremu njihova obrtnija ali podvzetje pripada. Če ni vpisan v pravem razdelku, ali pa clo nikjer, pa tudi, če ima več obrtnij ali podvzetij, od katerih on davek plačuje, in želi v tem ali onem oddelku voliti, naj reklamira pri dotičnem uradu, kjer so imeniki razgrnjeni, ustmeno, ter prosi, naj se ondi reklamacija v zapisnik vpiše, katero naj tudi podpiše ali naj jo ondi spisano poda; zamore jo pa tudi volitveni komisiji trgovske in obrtne zbornice v Ljubljani, turjaški trg št. 4. I. nadstropje naravnost poslati. Oddati se pa mora reklamacija tako, da naj dalje do 26. novembra 1877 na dotično mesto pride.

(Duhovske spremembe) v ljubljanski škofiji: Umrl je 9. t. m. g. Anton Lauter, vpo-kojeni župnik pri sv. Križu poleg Kostanjevice, kjer mu je naslednik čast. g. Ignacij Tavčar. — V duhovsko semenišče je sprejet še gosp. Stanislav Novak iz Kamnika. — Razpisane so že 20. oktobra, a te dni po škofijskem listu naznanjene duhovnije: Golo v dekaniji Ljubljanski; Goriče pa Šenturška Gora v Kranjski; Koroška Bela v Radoliški; Sela in Vranja Peč v Kamniški; Sveta Gora v Moravski; Janče v Litijski; Sela v Trebanjski; Vrh, Preloka in Planina v Metliški; Banja Loka, Spodnji Log, Morovec pa Polom v Kočevski; in Sv. Magdalena na Gori v Idrijski dekaniji.

## Razne reči.

— Razpisi učiteljskih služeb. Na Kranjskem. Na enorazredni ljudski šoli v Šmartnem pri Kranji z letno plačo 450 gl. in prostim stanovanjem. Prošnje s potrebnimi dokazi do 20. decembra 1877 pri krajnem šolskem svetu v Šmartnem.

— Premembe pri učiteljstvu. Na Kranjskem. Gdč. Marija Schulz iz Ptuja na Štajerskem na žensko vadnico v Ljubljano.

— Kazina pa Čitalnica. V Zagrebu se dosedanje društvo „Kazino“ koncem tega leta razilazi, kakor pravi „Obzor“, a snuje se že novo, da vstopi koj začetkom prihodnjega

leta pod priprostim in pri nas navadnim imenom „Hrvatska Čitalnica.“ Kdaj dolazi pri nas do tega? Dotlej smo Slovenci le osebenki, dejal je nedavno neki narodnjak.

— Iz olomuškega semenišča. Skoro iz vseh škofij se slišijo tožbe o pomanjkanji bogoslovcev, katerih število se je na mnogih krajih več nego za polovico skršilo. V Olomucu je število ako tudi ne veliko vendar zadostno, saj piše „Hlas“. Letos je v prvem letniku 23 rednih slušateljev in sicer devet iz gimnazijskega kromeriškega semenišča, ostali pa vsi s tukajšnje slovanske ali pa s kromeriške nemške gimnazije. V vseh štirih letnikih je 90 bogoslovcev. Kdor že dalje časa ni obiskal semenišča, bi se začudil mnogim premembam in mnogim novim pametnim napravam v tekočem letu. Od zunaj pobeljena hiša pokaže se človeku prav čedna; znotraj je vodnjak; katerega so v letošnjih počitnicah prenaradili, da se voda dopeljuje celo v tretje nadstropje. Razun tega je sozidana na dvorišču jednonastropna hiša, v katerej bodo, kakor se sliši, stanovale sestre Boromejke in opravljale jednako službo kakor v kromeriškem deškem semenišču. — Delovanje bogoslovcev samih je dosti živahno v cerkvenem in narodnem oziru. Poslednjemu priča vstanovljanje knjižnic na deželi, s čemur skazujejo svojej domovini prekornostno službo; razcvet domače slovaške knjižnice, gojenje literature in mnogo družega. Dokaz prvemu je pa nježna ljubezen, katero gojé do svetega Velehrada, kamor potujejo vsako leto. Tudi nabirajo že mnogo let dobrovoljne prineske za zaljšanje velehradskega svetišča. Začudil sem se ne malo, ko sem slišal, kaj vse so že storili v tej zadevi; še bolj me je pa iznenadilo, ko sem slišal, kakšen načrt imajo za dostojno oslavljenje tisučletne smrti našega apostola sv. Metoda, katera se bo obhajala l. 1885. Tu pristavljam samo to, da sprejemajo že sedaj denarne in stvarne prineske v ta namen. Bog daj, da bi dobili obilno podpirateljev za tako vzvišeno reč, ki lepo priča o ljubezni do Boga, do cerkve in domovine in naslednikov, tudi pri Slovencih v omenjeni dejanski ljubezni.

## Telegrafične denarne cene 16. novembra.

Papirna renta 63.10 — Srebrna renta 66.60 — Zlata renta 73.80. — 1860letno državno posojilo 112.30 Bankine akcije 824 — Kreditne akcije 200.90 — London 119.15 — Srebro 106.20. — Ces. kr. cekini 5.70. — 20 frankov 9.57 1/2.

## Žitne cene preteklega tedna.

Za tiste, kterim nova mera in vaga še ni gladka, pristavili smo, koliko bi reči veljale po stari meri. 1 hektoliter znaša 3<sup>26</sup>/<sub>100</sub> mernikov.

| Reči    |              | V Ljubljani |     | V Novemestu |     | V Kranji |     | V Mariboru |     | V Ptuj |     | V Ormužu |     | V Trstu |     | V Celovcu |     | V Zagrebu |     |
|---------|--------------|-------------|-----|-------------|-----|----------|-----|------------|-----|--------|-----|----------|-----|---------|-----|-----------|-----|-----------|-----|
|         |              | gl.         | kr. | gl.         | kr. | gl.      | kr. | gl.        | kr. | gl.    | kr. | gl.      | kr. | gl.     | kr. | gl.       | kr. | gl.       | kr. |
| Pšenice | (hektoliter) | 9           | 80  | 10          | 20  | 10       | 8   | 9          | 70  | 9      | —   | 8        | 80  | —       | —   | 9         | 44  | 8         | 90  |
|         | (mernik)     | 2           | 95  | 3           | 51  | 3        | 10  | 2          | 98  | 2      | 77  | 2        | 70  | —       | —   | 2         | 90  | 2         | 73  |
| Reži    | (hektoliter) | 5           | 86  | 7           | —   | 7        | 80  | 6          | 20  | 6      | —   | 6        | 80  | —       | —   | 6         | 34  | 7         | —   |
|         | (mernik)     | 1           | 90  | 2           | 15  | 2        | 45  | 1          | 90  | 1      | 85  | 2        | 9   | —       | —   | 1         | 92  | 2         | 15  |
| Ječmena | (hektoliter) | 5           | 38  | 5           | 30  | 6        | 16  | 5          | 20  | 5      | 50  | 5        | 40  | —       | —   | 5         | 68  | 3         | 80  |
|         | (mernik)     | 1           | 75  | 1           | 63  | 1        | 80  | 1          | 60  | 1      | 67  | 1        | 66  | —       | —   | 1         | 74  | 1         | 16  |
| Ajde    | (hektoliter) | 7           | 63  | 7           | 28  | 7        | 30  | 6          | 80  | 5      | 70  | 4        | 60  | —       | —   | 8         | 70  | 7         | 40  |
|         | (mernik)     | 2           | 20  | 2           | 22  | 2        | 24  | 2          | 9   | 1      | 73  | 1        | 40  | —       | —   | 2         | 67  | 2         | 27  |
| Prosa   | (hektoliter) | 5           | 86  | 6           | —   | 6        | 16  | 5          | 70  | 5      | 60  | 7        | 80  | —       | —   | 4         | 46  | 6         | 60  |
|         | (mernik)     | 2           | —   | 1           | 85  | 1        | 88  | 1          | 78  | 1      | 62  | 2        | 40  | —       | —   | 1         | 36  | 2         | 3   |
| Turšico | (hektoliter) | 7           | 20  | 7           | 30  | 7        | 20  | 6          | 60  | 6      | —   | 5        | —   | —       | —   | 6         | 12  | 6         | 40  |
|         | (mernik)     | 2           | 30  | 2           | 24  | 2        | 21  | 2          | 3   | 1      | 85  | 1        | 95  | —       | —   | 1         | 88  | 1         | 97  |
| Ovsa    | (hektoliter) | 3           | 26  | 3           | 90  | 3        | 57  | 3          | 10  | 3      | —   | 3        | 55  | —       | —   | 2         | 80  | 4         | 27  |
|         | (mernik)     | 1           | —   | 1           | 19  | 1        | 6   | —          | 95  | —      | 93  | 1        | 6   | —       | —   | —         | 86  | 1         | —   |